

ODBOR VODNÍHO HOSPODÁŘSTVÍ ČAZV
ODBOR PEDOLOGIE ČAZV
ČESKÝ VÝBOR ICID
ČESKÁ PEDOLOGICKÁ SPOLEČNOST

Informační listy 32

Listopad 2009, (ročník XV.)
Vydává VÚMOP, v.v.i.
Praha 5 – Zbraslav

O B S A H

	strana
Úvodní slovo	2
Vodní sdružení „Waterschappen“ a jejich role ve vodním hospodářství (<i>Ing. Mojmír Soukup, CSc.</i>)	3.
Terra Preta – naděje pro budoucnost (<i>doc. Ing. Eduard Pokorný, Ph.D.</i>)	4
Mezinárodní konference ESSC (European Society for Soil Conservation) v Průhonicích 23. – 25. června 2009 a konference Celostátní síť pro venkov 22.6.2009 u příležitosti 55. výročí vzniku VÚMOP, v.v.i. (<i>Ing. Pavel Novák, CSc.</i>)	7
Z jednání Předsednictva ČAZV	10
13. pedologické dny v průmyslové krajině Ostravska (<i>prof. Dr. Ing. Bořivoj Šarapatka, CSc.</i>)	19
Aktuální důvody potřeby aktualizace BPEJ a dobonitace BPEJ pod půdními bloky dosud nebonitovanými z pohledu evidence půdy LPIS (<i>Ing. Ivan Novotný, Mgr. Jana Banýrová</i>)	19
Pedologické aktuality	21
Vzpomínka na prof. Pelíška (<i>Dr. Ing. Vítězslav Hybler</i>)	22

Na obálce: Aforismy (*Ivan Fontana*)

Úvodní slovo

Závěr roku je obvykle spojován s hektickým úsilím při dokončování plánovaných úkolů, závěrečných zpráv, případně termínovaných prací. Letošní rok samozřejmě není v tomto směru výjimkou a lze si jen přát, aby ti, jichž se to týká, vše s úspěchem zvládli. Ohlédneme-li se však za průběhem roku 2009 musíme upozornit ještě na další významný fenomén, který se v tomto roce projevil. Jsou to jednak významná jubilea, ať už jde o instituce, podniky či jednotlivé osobnosti, ale také o významné změny, ke kterým došlo ve vedení organizací či institucí, s nimiž jsou naše aktivity významně propojeny. O většině těchto změn nás informují Informační listy v kapitole „Pedologické aktuality“.

Informační listy, jejichž titulní stránku zdobí loga tří společností či institucí, slaví také malé výročí a to, že číslo 32 ukončuje již patnáctý ročník tohoto periodika, které nyní vychází pravidelně dvakrát ročně. Je si jen přát, aby svojí náplní oslovily všechny zájemce o řešení problematiky půdy a vody a přinášely informace jak místní – republikové tak také zajímavé poznatky ze zahraničí.

Vše nejlepší, krásné vánoční svátky a hodně úspěchů v novém roce 2010 přeje všem

redakční rada

Vodní sdružení “Waterschappen” a jejich role ve vodním hospodářství Nizozemí

Vodní sdružení vlastníků pozemků a vodních staveb “waterschap” patří k nejstarším formám místní správy v Holandsku. Založení nejstarších vodních sdružení (družstev) zasahuje až do 13. století. Cílem této tradiční instituce je chránit pozemky, majetek a životy lidí a zvířat před negativními následky zatopení.

Ještě na počátku 20. století bylo v Holandsku na tisíce vodních sdružení. K jejich vzniku přispěla potřeba bránit se vodnímu živlu společně. Jednotliví vlastníci neměli šanci zvládnout situaci, která v tak nízko položené zemi a na pobřeží moře byla. Jedna třetina území Holandska (správněji Nizozemí) dnes, díky provedeným úpravám, leží pod úrovní hladiny moře v tzv. poldrech a území není zatopeno jen proto, že je ohrázováno a permanentně odvodňováno. Pod úrovní hladiny moře leží celá města (např. Lelystad), obce a zemědělské farmy. Lelystad je hlavní město provincie Flevoland. Byl vybudován v r. 1967, leží přibližně pět metrů pod úrovní mořské hladiny a je pojmenován po nizozemském inženýrovi C. Lelym, který se zabýval odvodňováním území.

Starší vodohospodářské stavby a zařízení, především ochranné hráze, plavební kanály a čerpací stanice jsou udržovány, včetně jejich důmyslných odvodňovacích systémů. Za vysokých průtoků v řekách, jež odvádí vody z Německa a provádí je vesměs plochým a nízko položeným územím Holandska bývá situace složitá, takže řeky musí být ohrázovány. Ochranný systém je často velmi složitý a z důvodu bezpečnosti musí být udržován ve velmi dobrém stavu, každý nedostatek, jak ukázaly tragické události v minulosti, se může vymstít.

Integrovaný přístup k řešení vodního hospodářství a nutnost zabezpečení protipovodňové ochrany území vedly k postupné fúzi vodních sdružení, tak aby ochrana mohla být prováděna s ohledem na dané povodí. Postupné slučování zúžilo počet vodních sdružení ke konci 80. let 20. století na pouhou stovku a nyní je jich dokonce necelé tři desítky - jen 27. Typické území vodního sdružení tvoří jeden či více poldrů nebo povodí, v němž leží města a obce, některá sdružení působí ve dvou i více provinciích. Každý Waterschap má v názvu určité město či oblast, přesto si některé zachovaly historické označení Hoogheemraadschap. V provincii Chroningen na Waterschap Dollardzilvest jsem měl možnost se při krátkodobé stáži seznámit s činností tohoto vodního sdružení. Sdružení, jako vodohospodářská organizace, vykonává činnost v těchto hlavních směrech:

- protipovodňová ochrana;
- hospodaření a údržba objektů (hrází, jezů, kontrolních objektů aj.);
- hospodaření a údržba vodních toků;
- údržba úrovně hladin vody v poldrech a tocích;
- zajištění jakosti povrchových vod a čištění vod;
- řešení odtokových poměrů a řešení pozemkových úprav.

Vodní sdružení nejsou odpovědná za veřejné vodní zdroje (tj. pitnou vodu). Ve sdružení probíhají volby do příslušných orgánů. Jejich organizační struktura není jednotná, ale všechna mají dva výbory (administrativní a exekutivní), které jsou voleny valnou hromadou a tvoří řídicí složku (celkem 35 křesel), předseda je jmenován holandskou vládou. Při řízení jsou uplatňovány principy demokracie a finanční nezávislosti, jež je dána možností výměru daně v obvodu svého působení. Činnost je řízena zákonem o vodních sdruženích a je samozřejmě podřízena Rámcové směrnici pro vodní hospodářství EU.

Všechna vodní sdružení (waterschappen, angl. Waterboards) jsou členy Unie van Waterschappen (asociace vodních sdružení), která zajišťuje a obhájí jejich zájmy a prostřednictvím zákonů koordinuje jejich odbornou činnost. Unie je členem EUWMA - Evropské unie asociací vodního hospodářství, která sdružuje evropské národní asociace.

Tento typ holandských tradičních vodních sdružení (Waterschap) bychom mohli u nás volně přirovnat k předválečným Vodním družstvům, jejichž odborná náplň byla obdobná. Některá naše vodní družstva, možná ne zcela oficiálně, fungovala ještě koncem šedesátých let. Československé vodní hospodářství však bylo řízeno nově vznikající legislativou a tak po určité divergenci má dnes na rozdíl od Holandska, svá specifika.

V Itálii se dodnes zachovala vodní sdružení ve formě bohatých Consorcií, které kontrolují nejen jarní odtok vody z území pod Alpami, ale zajišťují mnohdy i výrobu elektrické energie na odvodňovacích nebo závlahových kanálech a vodních tocích. Vodní družstva (waterboardy) působí i v řadě dalších evropských zemích.

Mojmír Soukup

Použitá literatura: [http://en.wikipedia.org/wiki/Water Board \(The Netherlands\)](http://en.wikipedia.org/wiki/Water_Board_(The_Netherlands)).

Terra Preta – naděje pro budoucnost

Deštný prales, jakkoliv ekologicky bohatý, roste na půdách s rychlou mineralizací organických látek a intenzívním vymýváním živin dešťovou vodou. Pro zemědělskou produkci jsou nevhodné. Existují však výjimky v podobě ostře ohraničených okrsků černých, vysoce humózních půd s vysokým obsahem živin (zejména fosforu, vápníku, síry a dusíku). Tamní zemědělské plodiny (kukuřice, papaya, mango) na nich dávají zhruba trojnásobný výnos. Jsou označovány jako „Terra Preta“ (v portugalštině to znamená „tmavá země“) a dnes se k nim obrací zraky nejen půdoznalců, ale také ekologů.

Jako první na Terra Preta upozornil v roce 1871 Hartt a nazval je „Terra Cota“. Terra Preta se nacházejí převážně v Amazonii. Zde Sombreak (2003) odhaduje jejich výskyt na 0,1 až 0,3 % plochy, což je 6 300 až 18 900 km² (ale

jsou odhady až do 1 % plochy). Pokud tomu tak je, je možné, že Terra Preta se vyskytují na ploše odpovídající povrchu Velké Británie. Jednotlivé pozemky dosahují výměry v průměru velikosti 20 ha, byly však nalezeny pozemky nad 300 ha. V popsané oblasti se pozemky vyskytují v rozdílných klimatických, geologických i topografických podmínkách, většina je kolem vodních toků. Podstatně menší výskyt je znám také z jiných oblastí Jižní Ameriky (Ekvádor, Peru, Guyana), západní Afriky (Benin, Libérie) a jihoafrických savan. Podobné půdy byly popsány v pozdně římské Británii (dark earth - tmavé země).

Původ tmavých amazonských půd nebyl dlouho jasný a objasňovalo ho několik teorií. V roce 1928 Barbosa de Farias navrhuje teorii o přirozeně úrodných půdách. V roce 1941 uvažuje Camargo o sopečném původu, další možností byla sedimentace v třetihorních jezerech, či novodoběji v rybnících. Dnes (od 50. let minulého století) je vzhledem k vysokému obsahu uhlíku a zbytků keramiky jednoznačně přijímaná teorie o antropogenním původu. V 60. a 70. letech 20. století byly Terra Preta podrobně zmapovány, prozkoumány na fyzikální a chemické vlastnosti a byl potvrzen antropogenní původ. Ten potvrzuje i výskyt kolem vodních cest, kde jsou podmínky pro osídlení nevhodnější. Zatím zůstává nevyřešenou otázkou, zda tento „antropogenní produkt“ je výsledkem záměrné změny (terraforming), či prostý „produkt bydlení“. Z historického hlediska je pravděpodobnost největšího rozvoje od roku 450 př. Kr. do roku 950. Ještě v 16. století píše cestovatel Francisko de Orellana o hustě osídlených regionech na stovkách kilometrů podél Amazonky. Hlavním stavebním materiálem této populace bylo dřevo, proto se po nich nezachovalo téměř nic. V 16. a 17. století nastal populační kolaps zavlečením evropských nemocí. Krajinný archeolog Clark Erickson se však domnívá, že zájmová oblast (Mojos Plains) byla domovem společnosti, která zcela ovládala životní prostředí.

Terra Preta je pedologicky definovaná jako latosol s velmi vysokým obsahem uhlíku (13 – 14 % organické hmoty) v A horizontu, zatímco okolní půdy jsou na uhlík chudé (kolem 0.5 %). Epipedon je bez hydromorfních znaků. Celková hloubka je různá od 50 cm do 2 m. Jsou pozoruhodné tím, že obsahují více živin než by odpovídalo vyhodnocení bilanční metodou.

V Terra Preta byly nalezeny tyto výchozí komponenty:

- lidské a zvířecí výkaly (bohaté na P a N),
- kuchyňské zbytky (zvířecí kosti, želví ulity – bohaté na P a Ca),
- popel (bohatý na Ca, Mg, K, P),
- biomasa suchozemských rostlin (kompost),
- biomasa vodních rostlin (řasy).

Část biomasy dřeva a listů byla přeměněna na uhelné deriváty spálením v přírodě. Spálení probíhalo za relativně nízké teploty a částečného nedostatku kyslíku. Při pomalé oxidaci se vytváří karboxylové skupiny, což přispívá ke zvýšení kationtové výměnné kapacity půdy. Produkty jsou svým složením vysoce variabilní a značně se liší od popela vyrobeného z lehce spalitelné organické hmoty, např. prostým spálením vysoké trávy v přírodě. Obsahují saze s obsahem grafitu. Svým složením se blíží složení uhlí. Jednoznačná identifikace a klasifikace (např. podle poměru O/C, jak se u uhlí provádí) však zatím není, především k možným interakcím s minerální složkou půdy, možná. Struktura uhlíkatých látek v Terra Preta je dána přítomností

polykondenzovaných aromatických skupin poskytujících dlouhodobou biologickou a chemickou stabilitu odolávající biologické degradaci a uchovávající živiny přístupné pro rostliny po stovky let.

Jakým způsobem byly komponenty před aplikací dále ošetřovány, není známo. Zmiňovaný archeolog Erickson našel zbytky hromad (jejich výšku v době vzniku odhadl až na 18 m) s velkým množstvím keramiky a organických zbytků. Je možno předpokládat, že se jednalo o proces „kompostování“. Tato technologie ve srovnání s dokonalostí zavlažovacích kanálů konstruovaných jako „samočisticí“ toky bez zanášení nijak nepřekvapuje.

Vysoká akumulace organických látek i hloubkách nad 50 cm (více než 2.5 %) je však v tropických oblastech, kde jsou optimální podmínky pro mineralizaci paradoxem. Vysoká pórovitost kousků dřevěného uhlí (často nad 20 mm průměru), je ideálním prostředím pro rozvoj a vysokou aktivitu arbuskulární mykorhizy*. Bakterie a plísně žijící v porézním prostředí zvyšují obsah uhlíku. Zatím neexistuje žádný vědecký důkaz pro výskyt konkrétního mikroorganismu vytvářejícího Terra Preta. Za významné tvůrce se dnes považují: *Aspergillus niger*, žížaly *Ponotoscolex corethrurus* a zatím není jednoznačně prokázán význam některých mravenců.

Shrnutí: Terra Preta jsou velmi tmavé úrodné půdy antropogenního charakteru nacházející se převážně v amazonské pánvi. Za své jméno vděčí vysokému obsahu uhlíku přidávaného ve formě popele, kostí (často rybích), hnoje, zvířecích a lidských výkalů, kuchyňských zbytků, biomasy pozemských a vodních rostlin (řas) po mnoho let. Mají vysokou biologickou aktivitu, jsou méně náchylné k vyplavování živin, což je hlavní problém původních půd, které je obklopují – akrisolů, ferralsolů a arenosolů. Hloubka je značná – až 2 m. Stovky let po jejich vzniku byla zjištěna „samoregenerace“ ve výši až 1 cm za rok. Dnešními zemědělci jsou často vyhledávány jako zdroje velmi dobře prodejného kompostu.

*Arbuskulární mykorhiza (AM, vezikulo - arbuskulární m.) je typ endomykorhizy, při níž houba (z oddělení *Glomeromycota*) proniká buňkami kůry kořene cévnatých rostlin. Charakteristickým rysem AM jsou unikátní struktury v buňkách, zejména arbuskuly a vezikuly. Z ekologického hlediska se jedná o jednoznačně oboustranně výhodný, tzv. mutualistický svazek. Houba dodává rostlině minerální látky z půdy (např. fosfor, stopové prvky), rostlina vyživuje houbu organickými látkami, které sama vyrábí fotosyntézou

Zdroje a odkazy:

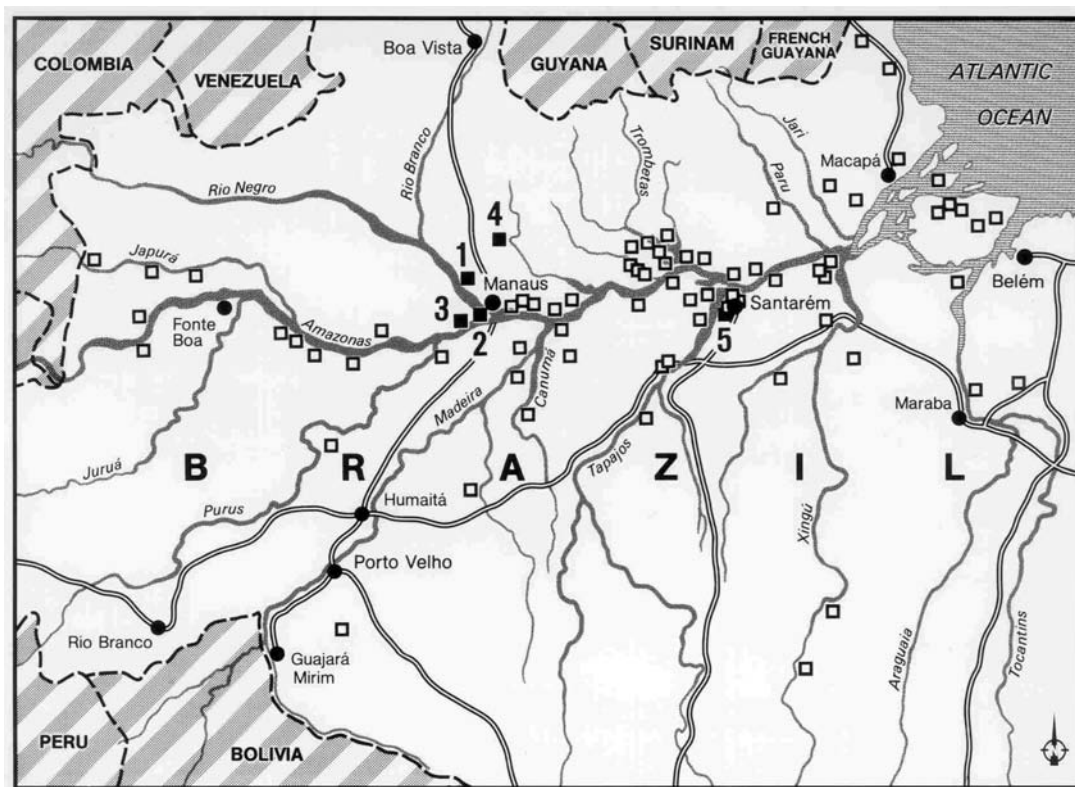
<http://www.sciencedaily.com/releases/2006/03/060301090431.htm>

http://132.180.112.26/bodenkunde/terra_preta/

<http://www.ecoworld.com/forests/terra-preta.html>

<http://www.philipcoppens.com/terrapreta.html>

Mapa výskytu Terra Preta

Eduard Pokorný

Mezinárodní konference ESSC (European Society for Soil Conservation)

v Průhonicích 23. – 25. června 2009

a

konference Celostátní síť pro venkov
22. 6. 2009 u příležitosti 55. výročí vzniku
Výzkumného ústavu meliorací a ochrany půdy,
v.v.i.

Pod záštitou Celostátní sítě pro venkov a za spolupráce České pedologické společnosti a Katedry půdoznalství a geologie České zemědělské univerzity uspořádal Výzkumný ústav meliorací a ochrany půdy, v.v.i. ve dnech 23. – 25. června v Kongresovém centru Floret v Průhonicích u Prahy Mezinárodní konferenci Evropské společnosti pro ochranu půdy (ESSC – European Society for Soil Conservation).

Konference s názvem „Ochrana ekologických a produkčních funkcí půdy

v celoevropských souvislostech“ (Protection of the ecological and productivity functions in a pan-european context) se konala u příležitosti 55. výročí založení Výzkumného ústavu meliorací a ochrany půdy, v.v.i. Oslava tohoto výročí spojená s konferencí Celostátní sítě pro venkov se konala v pondělí 22. června a předcházela mezinárodní konferenci ESSC.

Z řady vystoupení hostů a z řady pozdravných projevů zaujaly pozornost projevy zástupce sekce rozvoje venkova (PRV) Ing. Bělinové, která informovala o práci, významu a úkolech PRV a přínosu podpory EU, Ing. Dvořákové z odboru venkovských podpor PRV, pozdravné projevy Ing. Mistra Ph.D. z MZe ČR, prof. Hrona, DrSc., presidenta ČAZ a zástupce MZP ČR Dr. Sáňky, CSc. Zásadní projev o koncepci, financování a cílech zemědělského aplikovaného výzkumu přednesl vedoucí odboru VaV Ing. Chaloupka. O výhledech a koncepci pozemkových úprav informoval vrchní ředitel sekce Ústředního pozemkového úřadu Ing. Vítek, MBA.

Byl zhodnocen přínos VÚMOP pro rozvoj poznání v oborech pedologie, komplexních meliorací, tvorby a využití krajiny. Ředitelem VÚMOP a předsedou Rady instituce byli oceněni pracovníci ústavu, kteří se zasloužili o jeho rozvoj. Slavnostní zasedání bylo zakončeno společenským večerem a rautem, který byl zároveň přivítáním a vstupní „Wellcome party“ mezinárodní konference ESSC.

Ta byla zahájena v úterý 23. června přivítáním účastníků a slavnostním projevem ředitele VÚMOP Ing. Hladíka Ph.D., projevem presidenta ESSC prof. J. Rubia a vystoupením zástupců Ministerstva zemědělství ČR a Ministerstva životního prostředí ČR. Následovala odborná zásadní vystoupení spojená s tématem konference: o důležitosti pozemkových úprav v ochraně půdy promluvila R. Grmelová. Zásadní projev a zhodnocení postupu a současného stavu projednávání Půdně-tematické strategie (Soil Thematic Strategy) a návrhu Rámcové půdní direktivy EU (Soil Framework Directive) k problematice ochrany půdy v Evropě pronesl Luca Marmo z Generálního ředitelství pro životní prostředí Evropské komise.

Vlastní jednání konference bylo rozděleno do čtyř tematických okruhů, projednávaných při společném plenárním zasedání. První okruh, který moderovala J. Sobocká z VÚPOP Bratislava, byl věnován odnímání a především zástavbě půdy (soil sealing). Byla konstatována všeobecná hrozba úbytků především kvalitní půdy, ale také nedostatek vhodných metodik vyhodnocení dopadů nejen na zemědělskou produkci, ale i na environmentální funkce půdy s dopady na vodní hospodářství a krajinu. Problematika proto vyžaduje aplikační studie různých způsobů „konzumace půdy“.

V druhé sekci o degradaci půdy (moderoval P. Novák z VÚMOP) byla věnována pozornost roli půdní multifunkcionality, diagnostice a trendům degradačních procesů, ekologické rehabilitaci degradovaných půd, různým systémům obhospodařování půdy a problematice vnášení rizikových látek do půdy. Byly prezentovány i způsoby rekultivace na člověkem uměle vytvořených půdách. Na tento okruh problematiky navazovala třetí sekce s moderátorem J. Kulhavým z MZLU Brno, která se zabývala melioračními (v širším slova smyslu) a rekultivačními zásahy, vlivy zavlažování, dopady různých způsobů kultivace na retenci a infiltraci, vlivu kyselých dispozic na půdy a zúrodňování

degradovaných půd v narušených územích. Konečně čtvrtý okruh problematiky byl věnován monitoringu půd (moderátor M. Sáška z MŽP). Bylo konstatováno, že jen systematický monitoring může prokázat stav a změny půdních vlastností. Snaha o vytvoření jednotné evropské monitorovací sítě dosud není úspěšná pro obtíže v metodických přístupech a užití výsledků. Téměř ke všem příspěvkům byly vzneseny dotazy nebo vyjádřeny doplňující či diskusní stanoviska a komentáře z pléna. Jednací řečí celé konference byla angličtina.

Součástí konference byla též prezentace posterů. Bylo představeno celkem 37 posterů, zahrnujících všechny problematické okruhy. Rovněž u posterů se často vytvářely skupinky diskutujících. V anonymní soutěži o nejlepší poster byla účastníky konference vybrána práce kolektivu z Univerzity v Jasi (Rumunsko).

Celkem bylo tedy při jednání konference předneseno 7 obecných příspěvků při zahájení; 5 klíčových přednášek (1 až dvě v každé části), 22 vědeckých příspěvků a 37 posterových prezentací. Konference se zúčastnila téměř stovka našich i zahraničních odborníků.

Jednání konference bylo zakončeno přijetím závěrečného usnesení, hodnotícího průběh konference, se závěry vyplývajícími z jednání každé sekce. Společensky byla vlastní konference uzavřena slavnostní večeří.

Součástí konference byla jednodenní terénní exkurze do oblasti Severočeské uhelné pánve. Byla zaměřena na problematiku povrchové těžby uhlí a následné rekultivace výsypek. Celá exkurze vzbudila nevšední zájem především u zahraničních účastníků, z nichž mnozí poprvé viděli tak dokonalé a přitom úspěšné přetvoření krajiny. Podařilo se také exkurzi dobře zajistit jak po stránce odborné, (P. Novák, M. Rohošková), tak i po stránce organizační (K. Jacko z ÚPÚ MZe). Zejména bylo kladně hodnoceno zajištění erudovaného odborníka na těžbu a rekultivace (Ing. Kašpar z Vršanské uhelné společnosti) i dokonalé tlumočnice. Byl prezentován i známý posun gotického kostela v Mostě.

Konference byla organizačním i vědeckým výborem velmi dobře připravena a zajištěna. Přínosem se ukázalo umístění konference do Kongresového a vzdělávacího centra Floret v Průhonicích, které výborně vyhovělo danému účelu. Dík patří za bezchybné organizační zajištění firmě Anthony Production, s.r.o. Velký kus práce odvedla prezidentka české sekce ESSC J. Podhrázká a J. Uhlířová z pobočky VÚMOP v Brně. Konference by však neměla takový úspěch, kdyby se nepodařilo zainteresovat řadu sponzorů, kteří pokryli značnou část nákladů. Všichni dokázali odvést velké množství práce, dobře reprezentovat pořadající organizace i Českou republiku. Zahraniční účastníci mohli odjet s dobrými dojmy, což také jak prezident ESSC prof. J. Rubio, tak i viceprezidenti ESSC prof. C. Dazzi a M. Fullen na místě i později otevřeně ocenili.

Zásadní projev Luca Marmo, seznam účastníků konference a fotografie z konference jsou umístěny na stránkách www.vumop.cz/essc.

Pavel Novák

Z jednání Předsednictva ČAZV

Ze zápisu z jednání Předsednictva dne 2. 6. 2009 ve VÚŽV, v.v.i. v Uhříněvsi

Zastupování: RNDr. Ivan Foltýn, CSc. – za prof. J. Hrona, DrSc. a doc. T. Douchu, CSc.

Z programu:

2. Kontrola zápisu.
3. Vyhodnocení průběhu zasedání Rady ČAZV.
4. Projednání úkolů vyplývajících z usnesení Rady.
5. Projednání závěrů z jednání Vydavatelské rady.
6. Příprava jednání Předsednictva v srpnu v Českých Budějovicích.

Jednání zahájil a řídil místopředseda ČAZV prof. M. Janeček, DrSc., který omluvil nepřítomného předsedu prof. J. Hrona, DrSc. Přítomné členy Předsednictva přivítala ředitelka VÚŽV, v.v.i. doc. V. Skřivanová, CSc.

K bodu 2:

Kontrolou zápisu bylo zjištěno, že úkoly jsou průběžně plněny, nedořešeny jsou některé úkoly na úseku vydavatelské činnosti – odměňování předsedů redakčních rad, zavádění elektronického redakčního systému (ERS), spolufinancování publikování vědeckých prací autory, dokončení prací na Terminologickém slovníku (TS).

K bodu 3:

Předsednictvo zhodnotilo průběh zasedání Rady ČAZV jako přínosný, zejména pak i vystoupení hostů a jejich aktivní účast na jednání i v diskusi.

K bodu 4:

K přijímání nových členů - nebyla stanovena žádná kritéria, neboť o přijetí rozhodují v každém případě jednotlivé odbory. Nic nebrání tomu, aby si jednotlivá kritéria stanovily odbory. Ve smyslu Zřizovací listiny a OJŘ musí noví členové kromě potřebné kvalifikace splňovat i morální kritéria.

K bodu 5:

Prof. M. Janeček, DrSc. informoval Předsednictvo o závěrech a výsledcích jednání Vydavatelské rady (VR), která dne 26.5.2009 projednala aktuální otázky na úseku vydavatelské činnosti ČAZV. Předsednictvo projednalo výsledky jednání VR.

Z usnesení:

- Předsednictvo odsouhlasilo změnu názvu „editor“ na původní název předseda redakční rady.
- Pro nedostatek podkladových materiálů z ÚZEI nezaujalo Předsednictvo stanovisko k návrhu zavedení poplatků za publikování výsledků výzkumu v časopisech ČAZV. Názory na danou otázku se různí i s ohledem na rozdílné postavení jednotlivých časopisů (IF, počet čísel za rok ap.).
- Problémy ve vydavatelské činnosti vědeckých časopisů vyplývají zejména z různé úrovně (IF) a rozsahu vydávaných čísel za rok a počtu příspěvků (přijatých i publikovaných).

- Předsednictvo navrhuje realizaci individuálních schůzek vedení příslušného úseku ÚZEI a redaktorky časopisu se zástupci redakčních rad (RR) v zájmu vyjasnění situace v zavádění ERS, spokojenosti lektorů ap.
- Vzhledem k naléhavosti by se schůzky jednotlivých redakcí se zástupci RR měly uskutečnit v co nejkratším termínu.
- V této souvislosti je třeba plošně u všech časopisů informovat lektory, že mohou komunikovat i nadále e-mailem jako dosud a konkrétně je informovat o fungování ERS.
- V zájmu pokračování prací na TS je třeba zajistit možnost přímé a trvalé komunikace prof. Z. Věžníka, DrSc. s příslušnou redaktorkou pro TS.
- Požadavky na rozšíření vydávaných čísel jednotlivých časopisů, vč. jejich rozsahu, by měly být odbory uplatněny v rámci zpracované Koncepce vydavatelské činnosti ČAZV (KVČ).
- Předsednictvo schválilo harmonogram prací na KVČ:
 1. Návrh osnovy příspěvků jednotlivých odborů T: 26.5.2009 – ředitel Ing. F. Chaloupka.
 2. Připomínkování návrhu osnovy členy Vydavatelské rady T: 2.6.2009.
 3. Zpracování příspěvků jednotlivých odborů ČAZV T: 15.7.2009 – jednotlivé odbory ČAZV.
 4. Vypracování pracovní verze Koncepce T: 31.7.2009 – zajistí realizační tým.
 5. Zaslání připomínek odborů ČAZV k pracovní verzi T: 15.8.2009 – všechny odbory ČAZV.
 6. Zpracování Koncepce připomínek a předložení Vydavatelské radě ČAZV T: 15.9.2009 – zajistí realizační tým Předsednictva.
 7. Projednání Koncepce na Předsednictvu ČAZV T: 6.10.2009 – prof. M. Janeček, DrSc.
 8. Projednání Koncepce ve vedení ÚZEI T: 30.10.2009 – vedení ÚZEI.

Předsednictvo schválilo přípravu vydání Almanachu významných osobností zemědělského výzkumu. V současnosti by měly všechny odbory zahájit shromažďování podkladů z materiálů archivů ústavu, univerzit, ap. Publikace by mohla vyjít po roce 2010 v návaznosti na dokončení prací na TS.

K bodu 6:

Příprava jednání Předsednictva a rozšířeného zasedání Předsednictva dne 26.8.2009 bude zajištěno na základě návrhu Jihočeské univerzity.

Ze zápisu z jednání Předsednictva dne 26. 8. 2009 na úřadu Města Pacov

Hosté: Ing. Václav Bašek – ředitel ÚZEI
 prof. Ing. Magdalena Hrabánková, CSc. – děkanka EF JU
 Ing. Prokop Šmirous, CSc. – předseda Kontrolního výboru ČAZV
 Bc. Lukáš Vlček – starosta Města Pacov
 Ing. Jaroslav Tomšů – ředitel Agrotom marketing
 Ing. Josef Houček, předseda VOD Kámen

Zastupování: Ing. Karel B. Březina – za doc. R. Váchu, Ph.D.

Z programu:

3. Vydavatelská činnost a zpráva z VR.
4. Informace o rezortním výzkumu MZe.
5. Informace o výsledku soutěží ministra zemědělství.
6. Volby nového vedení ČAZV.
7. Různé

Jednání zahájil a řídil předseda ČAZV prof. Jan Hron, DrSc. Přivítal přítomné členy Předsednictva a hosty jednání. Starosta Města Pacov Bc. Lukáš Vlček v úvodu jednání rovněž přivítal jak Předsednictvo, tak hosty jednání a informoval přítomné o městě, zejména s ohledem na úspěšné čerpání podpůrných fondů z EU.

K bodu 3:

O vydavatelské činnosti informoval prof. M. Janeček, DrSc. včetně závěrů z jednání pracovní skupiny Předsednictva (PS) k přípravě Koncepce vydavatelské činnosti ČAZV.

Z usnesení:

- ÚZEI požaduje, aby od počátku roku 2010 využívaly všechny RR výhradně ERS. Jiné postupy v komunikaci vyvolávají zvýšení nákladů v ÚZEI.
- Předsednictvo souhlasí se zpoplatněním služeb (stažení publikovaných příspěvků) z internetu. ÚZEI připraví pracovní návrh do na jejich zavedení, vč. předpokládaných částek, které budou tímto způsobem získány.
- Předsednictvo bere na vědomí informaci zástupce MZe ředitele Ing. F. Chaloupky, který jeho členy vyzval k hledání rezerv vzhledem k napjatosti rozpočtu rezortu. Z tohoto důvodu by měla být dopracována „Koncepce vydavatelské činnosti ČAZV“.
- Předsednictvo žádá odbory, aby zahájily přípravné práce na vydání publikace ČAZV „Osobnosti zemědělské vědy“, která by měla zahrnovat základní informace o vědeckých pracovnících v oboru zemědělství, působících převážně v období let 1900 – 2000.

K bodu 4:

Ředitel Ing. F. Chaloupka informoval o změnách v odboru s tím, že oddělení genetických zdrojů přešlo do oddělení Ing. M. Mistra, Ph.D. S ohledem na probíhající schvalování rozpočtu na snížené hladině lze předpokládat i snížení prostředků rezortu na výzkum. Na příští soutěž v roce 2010 lze předpokládat zdroje ve výši cca 35 mil. Kč.

Dále ředitel Ing. F. Chaloupka uvedl, že v r. 2010 má dojít k dalšímu snížení počtu pracovníků rezortu MZe o 270.

Informoval také o realizaci „Koncepce zemědělského aplikovaného VaV do roku 2015“.

Ve veřejné soutěži VAK probíhá oponentní řízení a hodnocení 220 projektů.

Informoval o postupu prací na novém rezortním výzkumném programu „Komplexní udržitelné systémy 2012 – 2020“ (KUS).

Současně uvedl, že probíhá nové posouzení metodiky pro hodnocení výzkumu a vývoje a jejich výsledků.

Na závěr vyzval Předsednictvo, aby se zabývalo otázkou postavení a financování rezortního výzkumu a informovanosti o něm a jeho výsledcích.

K bodu 5:

Prof. M. Janeček, DrSc. informoval o průběhu vyhodnocení soutěží ministra zemědělství.

Uznání ministra zemědělství a předsedy ČAZV za kvalitní dosažený výsledek ve výzkumu a vývoji obdržel Ing. Jan Vopravil, Ph.D., Výzkumný ústav meliorací a ochrany půdy, v.v.i., za práci: „Vliv různých způsobů hospodaření na jakost povrchových, drenážních a podzemních vod“.

K bodu 6:

Prof. M. Janeček, DrSc., místopředseda ČAZV, informoval Předsednictvo o přijatých návrzích na funkce předsedy a místopředsedy ČAZV. Na funkci předsedy na příští čtyřleté období byl navržen Mgr. Jan Lipavský, CSc. a na funkci místopředsedy prof. Ing. Jan Hron, DrSc., dr.h.c.

Předsednictvo zvolilo volební komisi ve složení prof. M. Janeček, DrSc., Ing. J. Kára, CSc. a Ing. J. Čížková za sekretariát. Přítomným členům bylo rozdáno 12 volebních lístků. V tajné volbě hlasovali všichni přítomní členové Předsednictva. Navržení kandidáti byli zvoleni všemi hlasy, nikdo se nezdržel hlasování a nikdo nebyl proti žádnému z kandidátů. Sekretariát bude informovat ministra zemědělství o průběhu volby a požádá jej o potvrzení obou kandidátů do funkce předsedy a místopředsedy ČAZV na příští volební období.

V různém:

- OPTT a OVOJP připravily dva návrhy na uspořádání rozšířeného zasedání Předsednictva v říjnu 2009. Předsednictvo rozhodlo, že toto jednání se uskuteční ve středu dne 7.10.2009 v Hodoníně.

Ze zápisu z mimořádného jednání Předsednictva dne 22. 9. 2009

Omluveni: prof. Ing. Jan Hron, DrSc.

Ing. Jan Drbohlav

Hosté: Ing. Prokop Šmirous, CSc. – předseda Kontrolního výboru ČAZV

Mimořádné jednání Předsednictva bylo svoláno za účelem projednání a přípravy stanoviska Předsednictva ČAZV k financování vědy a výzkumu v letech 2010 – 2012.

Z programu:

2. Projednání stanoviska připraveného Mgr. J. Lipavským, CSc.
3. Projednáním stanoviska připraveného ředitelem Ing. F. Chaloupkou.

Jednání zahájil a řídil předseda ČAZV Mgr. J. Lipavský, CSc. Seznámil přítomné se základními materiály k projednání, které byly připraveny před jednáním Předsednictva. Výsledkem jednání by mělo být jednak stanovisko

Předsednictva ČAZV k financování a hodnocení výzkumu v ČR a dále pak podpora stanoviska, které k řešení daných problému připravuje odbor výzkumu MZe ČR. Stanovisko rezortu bude vedení MZe a RVEVI předáno před 30.9.2009.

K bodu 2:

Předsednictvo se seznámilo s předloženým materiálem, který byl zpracován Mgr. J. Lipavským, CSc., a v průběhu diskuse doporučilo některé úpravy textu. Na základě těchto připomínek přislíbil Mgr. J. Lipavský, CSc. ve spolupráci s dalšími členy Předsednictva - Ing. J. Károu, CSc. a prof. M. Janečkem, DrSc. – stanovisko upravit do čtvrtka 24.9.2009, kdy bude tento upravený materiál rozeslán všem členům Předsednictva k připomínkám.

Návrhy na úpravu materiálu byly zejména:

- v úvodu popsat ČAZV (590 členů, 80 let trvání, reprezentuje kvalitní agrární výzkum jak rezortní, univerzitní, tak i privátní),
- zmírnit kritiku RVEVI, neuvádět návrh personálních výměn, ap.,
- navrhnout úpravy a vylepšení metodiky hodnocení,
- vyžádat účast ČAZV na činnosti RVEVI ve spolupráci s rezortem MZe, vč. účasti na „kulatých stolech“ a v komisích RVEVI,
- navržené úpravy metodiky hodnocení soustředit v materiálu připravovaném MZe, ředitelem Ing. F. Chaloupkou.

Po připomínkách členů Předsednictva bude materiál ve dnech 29. - 30. 9. 2009 dopracován a odeslán ke konečnému odsouhlasení Předsednictvu. Pak bude ve dnech 2. – 4. 10.2009 připraven k předání a zveřejnění v tisku.

K bodu 3:

Předsednictvo se seznámilo s materiálem zpracovaným ředitelem Ing. F. Chaloupkou k systému hodnocení VaV a jejich výsledků. Všechny body materiálu byly zevrubně prodiskutovány a na základě stanovisek členů Předsednictva zpracuje ředitel Ing. F. Chaloupka konečný materiál k předání MZe a RVEVI do konce září 2009. S konečným materiálem bude seznámeno i Předsednictvo ČAZV. V případě potřeby Předsednictvo ČAZV podpoří uvedený materiál při dalších jednáních na RVEVI, ap.

Jednání Předsednictva zakončil předseda ČAZV Mgr J. Lipavský, CSc. s tím, že oba zpracovávané materiály budou dány Předsednictvu k připomínkování a konečnému posouzení. Materiál ČAZV pak bude předán tisku – Zemědělec, ČTK ap.

Ze zápisu z jednání Předsednictva dne 7. 10. 2009 v hotelu Zámek v Čejkovicích u Hodonína

Hosté: Ing. Oldřich Obermaier – jednatel TPK, s.r.o.
Ing. Václav Bašek – ředitel ÚZEI
Ing. Josef Vozka – náměstek ÚZEI
Ing. Prokop Šmirous, CSc. – předseda KV ČAZV

Zastupování: doc. Ing. Ladislav Koutný, Ph.D. – za prof. Ing. M. Janečka, DrSc., prof. Ing. Josef Dvořák, CSc. – za doc. Ing. V. Skřivanovou, CSc.

Z programu

3. Zhodnocení stanoviska Předsednictva ČAZV k financování VAV v letech 2010 – 2012.
4. Informace o rezortním výzkumu MZe.
5. Vydavatelská činnost ČAZV – spolufinancování vědeckých časopisů z nových zdrojů.
6. Příprava plánu zasedání Předsednictva v závěru roku 2009 a v I. pololetí 2010.
7. Různé.

Jednání Předsednictva zahájil a řídil předseda ČAZV Mgr. Jan Lipavský, CSc. Přivítal přítomné členy Předsednictva a hosty jednání. Omluvil neúčast některých členů Předsednictva z důvodu zaneprázdnění a uvedl, že ORV bude v Předsednictvu nadále zastupovat Ing. Slavoj Palík, CSc. – ředitel ZVÚ Kroměříž. Předsednictvo uvítal dále i přítomný jednatel mlékárny TPK, spol. s r.o. Hodonín Ing. Oldřich Obermaier a pozval přítomné na odpolední rozšířené jednání Předsednictva.

K bodu 3:

Mgr. J. Lipavský, CSc. seznámil Předsednictvo s rozeslaným materiálem Předsednictva „Připomínky Předsednictva ČAZV ke způsobu hodnocení výsledků VaV a k rozdělování institucionální podpory VaV mezi jednotlivé poskytovatele a příjemce“. Uvedený materiál byl předán Radě vlády VaVal a dále pak i tisku (Zemědělec).

Z diskuze k připravovanému textu vyplynulo usnesení:

1. Předsednictvo pověřuje pracovní skupinu k přípravě „Stanoviska“ v termínu do 9. 10. 2009.
2. Uvedené „Stanovisko“ bude pak ve dnech 12.-14.10.2009 rozesláno příslušným vládním orgánům, institucím a tisku.
3. Okruh oslovených orgánů a institucí určí předseda ČAZV.

K bodu 4:

Ředitel Ing. F. Chaloupka informoval Předsednictvo o probíhajících organizačních změnách na MZe. Bude zrušena sekce Ing. M. Mistra, Ph.D.

Dále probíhá výběrové řízení na vedoucího oddělení výzkumu.

Na úseku financování výzkumu v rámci rezortu lze očekávat některé změny.

Schválení návrhu KUS na Radě vlády VaVal – program nebude zařazen a bude přepracován dle požadavku Rady vlády VaVal. Nutně je třeba odstranit duplicity s MŽP.

Ředitel Ing. F. Chaloupka dále informoval, že bylo zvoleno pět členů vedení Technologické agentury ČR. Předsedou byl zvolen Ing. Karel Klusáček, CSc., MBA.

K bodu 5:

Na jednání Předsednictva se dostavili jako hosté ředitel ÚZEI Ing. V. Bašek, CSc. a náměstek ÚZEI Ing. J. Vozka. Předsednictvu byl předložen jako podklad pro jednání materiál ÚZEI – Informace k závěrům jednání Předsednictva ČAZV konaného dne 26.8.2009 v Pacově. Materiál hodnotí jednak situaci v jednotlivých časopisech a dále pak řeší převážně ekonomické otázky související s vydáváním časopisů.

K bodu 6:

Předsednictvo vyzývá členy, aby připravili návrh na uspořádání rozšířených jednání Předsednictva v I. pololetí 2010, a to mimo březen a květen, kdy se koná jednání pléna a Rady ČAZV.

V různém:

- Ing. V. Hrubý, CSc. informoval Předsednictvo, že v průběhu měsíce října by měla být provedena zpětná výměna místnosti pro Předsednictvo vedle sekretariátu tak, jak bylo přislíbeno MZe, tzn., že jednací místnost č. 413 bude přestěhována zpět do místnosti č. 265.
- Ing. Hrubý, CSc. informoval Předsednictvo o jednání s Národním archivem ve věci uložení sady medailí ČAZV ve smyslu Statutu a řádu medailí ČAZV. Předsednictvo si vyžádalo bližší informace a doklady o uložení zlaté medaile v plné ryzosti.
- Předsednictvo schválilo přijetí etického kodexu pro členy a pracovníky ČAZV. Ing. Hrubý, CSc. navrhl využít etický kodex, který přijala AV ČR.
- Předsednictvo schválilo na návrh ORL udělení čestných uznání Ing. Rostislavu Hrubému, CSc. a Ing. Jiřímu Kalabusovi, dále pak udělení bronzové medaile Ing. Petru Ackermannovi, CSc. Ocenění bude předáno na plénu ORL dne 21. 10. 2009. Předsednictvo rovněž schválilo návrh ORL na udělení stříbrných medailí prof. Ing. Václavu Kohoutovi, DrSc. a Ing. Prokopu Šmirousovi, CSc. Medaile budou předány na plénu ČAZV v r. 2010.

STANOVISKO

Předsednictva České akademie zemědělských věd k financování a hodnocení výzkumu v České republice

Předsednictvo České akademie zemědělských věd považuje za potřebné vydat stanovisko v rámci pokračující diskuze o způsobu financování a hodnocení výzkumu ve vědecké komunitě a vzhledem k postupu a prohlášením Rady pro výzkum, experimentální vývoj a inovace (RVEVI) k situaci a k průběhu Reformy systému výzkumu, vývoje a inovací (VaVal).

Česká akademie zemědělských věd je odbornou institucí s 80ti letou historií trvání. Soustřeďuje pracovníky zemědělského výzkumu, vývoje

a vzdělávání i nejvýznamnější zemědělské praktiky. Má v současné době 590 členů, reprezentuje však přes 2000 pracovníků ve výzkumných ústavech rezortního i privátního výzkumu, vysokém školství a další odborníky v zemědělství a je tak nejvýznamnějším reprezentantem rezortního zemědělského a lesnického základního i aplikovaného výzkumu. Je vědeckým poradním orgánem ministra zemědělství ČR.

Rezortní výzkumné instituce (veřejné výzkumné instituce i privátní výzkumné ústavy) se zabývají převážně aplikovaným výzkumem a v tomto dosahují dlouhodobě velmi kvalitních výsledků, a to nejen ve výsledcích s praktickým využitím (technologie, metodiky, užité vzory, patenty, odrůdy), ale i ve vědeckých a odborných publikacích.

Reforma systému výzkumu, vývoje a inovací o které se domníváme, že byla skutečně potřebná, uvádí jako jeden ze svých cílů zjednodušení systému přidělování institucionální podpory výzkumu a vývoje podle výsledků.

RVEVI předložila návrh výdajů státního rozpočtu na VaVaI na základě aplikace neproověřené sporné metodiky hodnocení výsledků výzkumu. Navržený systém rozdělování institucionální podpory však prakticky destabilizuje celou vědeckovýzkumnou základnu, jak základního, tak aplikovaného výzkumu. Důsledky doléhají na všechny výzkumné organizace, což v obranných reakcích nakonec vedlo k vyvolání sporu mezi AV, školami a rezortními výzkumnými institucemi. Ty se místo hledání společného konsenzu a postupů dostaly do střetů, který typ výzkumu či instituce si financování více zaslouží. Přitom oba typy výzkumu musí samozřejmě vedle sebe existovat, bez základního výzkumu nemůže existovat ani úspěšný aplikovaný výzkum. Spolupráce rozdílných typů institucí základního i aplikovaného výzkumu vede vždy k rozvoji celého vědeckotechnického komplexu a k rozvoji inovačního potenciálu vědecké komunity a zemědělský výzkum oba typy výzkumu spojuje. Předsednictvo ČAZV proto vyzývá všechny subjekty VaV k diskusi nad modifikacemi systému řízení a financování VaV v České republice, ale zároveň odmítá jednostranně motivované kroky vedoucí dle jejího názoru k destabilizaci sektoru VaV.

V zájmu vyřešení vzniklé situace navrhuje Předsednictvo ČAZV Radě pro výzkum, experimentální vývoj a inovace přijetí následujících opatření:

1. Systém rozdělování institucionální podpory je nutné pro další roky zásadním způsobem změnit, eliminovat jeho nedostatky a aplikovat po dostatečné stabilizaci tak, aby mohly instituce na podmínky systému včas reagovat a přizpůsobit se mu. Současný systém hodnocení výsledků výzkumu VaV bodovaných podle Metodiky RVEVI a následné mechanické rozdělování institucionální podpory generované z těchto výsledků může ohrozit existenci celých institucí aplikovaného i základního výzkumu, což je právě v období ekonomické krize společenský, hospodářský a sociální hazard s nepříznivým dopadem v budoucnosti.
2. Předsednictvo ČAZV považuje současnou Metodiku hodnocení výsledků výzkumu, vývoje a inovací za nedostatečně propracovanou s časově podceněným náběhem k praktické realizaci. Z těchto důvodů Předsednictvo ČAZV zároveň předkládá RVEVI spolu s MZe ČR konkrétní návrhy k modifikaci systému hodnocení. Obecně se domníváme, že není možné zpracovat jednotný systém hodnocení pro základní a aplikovaný výzkum. Hodnocení je s ohledem především na rozdílné náklady a možnosti získání

"výhodně bodovaných výstupů" mezi oběma typy výzkumu nesouměřitelné. Není možné objektivní hodnocení všech skupin příjemců od teoretických oborů přes experimentální, humanitní obory až po technické, dohromady, se společnou metodikou, s jednotnými kvantifikačními kritérii. A zvláště, je-li tento systém hodnocení propojen s přidělováním financí. Tento systém nebere vůbec v úvahu rozdílné způsoby financování jednotlivých typů výzkumných institucí nebo různou ekonomickou náročnost jednotlivých oborů a typů výzkumu, natož pak metodickou stránku oborů a jejich časové rámce – např. hodiny pro bakteriologu, desetiletí pro lesníky. Tento systém vede navíc dále i k tomu, že se vytrácí smysl vědecké práce. Nedělá se již věda, vyrábějí se publikace. Procento užitečných publikací se snižuje. Systém nejen že nestimuluje výzkum a motivaci výzkumníků, ale vede k preferování kvantity nad kvalitou a omezuje ve svých důsledcích vědeckou spolupráci.

3. Předsednictvo ČAZV je připraveno podílet se na přípravě skutečně funkční koncepce a organizace systému řízení a financování VaVal v ČR např. účastí na jednání tzv. kulatých stolů, kam dosud nebyli zástupci rezortního výzkumu pozváni, ačkoli je MZe ČR jedním z poskytovatelů institucionální i účelové podpory VaVal a rezortní výzkum vcelku představuje značný podíl v produkci výsledků srovnatelný např. i s AV ČR.
4. Předsednictvo ČAZV zároveň žádá předsedu vlády a předsedu RVEVI Ing. Jana Fischera, aby podpořil změnu systému hodnocení výsledků výzkumné práce a rozdělování institucionální podpory v co nejkratší době, a tím zabránil destabilizaci vědecko-výzkumné základny.
5. Předsednictvo ČAZV dále žádá předsedu vlády a předsedu RVEVI Ing. Jana Fischera, aby v RVEVI měla ČAZV po dohodě s MZe svého zástupce, reprezentanta zemědělského výzkumu v rezortu MZe ČR, jednoho z 10 poskytovatelů finanční podpory VaVal.

Předsednictvo ČAZV vychází ve svých názorech a při svých požadavcích ze stanoviska vlády ČR, která pokládá vědu, výzkum a vývoj za jednu ze svých hlavních priorit a Předsednictvo ČAZV toto vládní stanovisko má na zřeteli a oceňuje jej.

V Praze, 12. 10. 2009

Mgr. Jan Lipavský, CSc.
předseda ČAZV

13. pedologické dny v průmyslové krajině Ostravska

V září tohoto roku uspořádali pracovníci Univerzity Palackého (UP) v Olomouci a Vysoké školy báňské – Technické univerzity (VŠB – TU) Ostrava v rámci odborné činnosti České pedologické společnosti již 13. pedologické dny. Letošní téma této odborné akce navázalo na diskuzi světového pedologického kongresu ve Philadelphii i evropské akce EUROSOLIL ve Vídni. Byla jí půda v průmyslové krajině a tomu odpovídalo i místo konání konference – VŠB – TU Ostrava a exkurze na Ostravsku. První den pedologických dnů bylo prezentováno 14 přednášek a 13 posterových sdělení. Značná pozornost byla věnována intoxikaci půd, rekultivačním zásahům a půdám v městských aglomeracích. Velmi poučná byla celodenní exkurze v Ostravsko – karvinském revíru, kde mohli účastníci poznat vlivy poddolování a rekultivační zásahy v krajině. K navštíveným lokalitám patřila např. hořící halda, výchozy svrchního karbonu, lokality kvarterních glaciálních sedimentů či akumulace slaných důlních vod. Poddolování bylo zřejmé např. u stavby kostela sv. Petra z Alcantary a rekultivace u poklesové kotliny v Darkově. Z této odborné akce byl vydán recenzovaný sborník všech příspěvků a exkurzní průvodce.

Věřím, že se díky organizačnímu a vědeckému výboru podařilo uspořádat zajímavou akci, která podnítila diskuzi cca 60 účastníků z výzkumných a univerzitních pracovišť, státní správy i z praxe. Za výbor České pedologické společnosti se těším na setkání s pedologickou obcí na další obdobné akci v příštím roce.

Bořivoj Šarapatka

Aktuální důvody potřeby aktualizace BPEJ a dobonitace BPEJ pod půdními bloky dosud nebonitovanými z pohledu evidence půdy LPIS

Soustava bonitovaných půdně ekologických jednotek (BPEJ) představuje hlavní kvalitativní základnu pro diferenciaci půdně klimatických podmínek zemědělsky využívané půdy v České republice. Soustava BPEJ byla produkčně oceněna podle parametrizovaných naturálních výnosů devíti hlavních polních plodin, řazených do oceňovacích typových struktur na orné půdě. Bonitovaná půdně ekologická jednotka je tedy především agronomizovaný ukazatel. To znamená, že je definována na základě agronomicky zvláště významných charakteristik podnebí, půdy, konfigurace terénu tak, aby k ní bylo možno přiřadit parametrizované údaje o produkčním potenciálu hlavních pěstovaných plodin i rostlinné výroby jako celku. Soustava BPEJ tak zachycuje podstatné charakteristické kombinace základních a v krátkodobém až střednědobém časovém horizontu málo proměnlivých vlastností zemědělsky využívaných ekotypů, které jsou vzájemně značně odlišné a poskytují tedy i rozdílné

produkční a ekonomické efekty. Soustava zahrnuje 2199 bonitovaných půdně ekologických jednotek a je v současné době nezastupitelně využívána v mnoha oblastech.

Podstatné aktuální důvody potřeby aktualizace BPEJ a dobonitace BPEJ pod půdními bloky dosud nebonitovanými z pohledu evidence půdy LPIS:

1. V rámci nařízení vlády č. 103/2003 Sb. jsou BPEJ rozhodující pro stanovení následujícího rozdělení zemědělské půdy:
 - Zjištění období zákazu hnojení (§ 6) – podle klimatických regionů.
 - Začlenění zemědělské půdy s kulturou orná půda do tzv. aplikačního pásma – podle hlavních půdních jednotek.
 - Stanovení dávky hnojení dusíkem (popř. zákaz hnojení) na travních porostech (zamokřené půdy, mělké půdy, půdy s nevyvinutým půdním profilem) (§ 7 odst. 5) – podle hlavních půdních jednotek.
 - Ke stanovení půd ohrožených erozí (§ 11).
2. V rámci nařízení vlády č. 79/2007 Sb. jsou BPEJ rozhodující pro stanovení následujících kritérií:
 - Zjištění vhodnosti pro zařazení do titulu zatravnění orné půdy podle kritéria alespoň 50% plochy půdního bloku/dílu je mělká, písčité, podmáčená nebo velmi těžká půda (§ 10 odst. 5 písm. c) bod 2) – podle hlavních půdních jednotek.
 - Zajištění odečtu částky 112 EUR/ha v rámci podopatření ošetřování travních porostů, s výjimkou titulu trvale podmáčené a rašelinné louky, u půdních bloků/dílů v návaznosti na zákaz hnojení podle § 7 odst. 5 věty první nařízení vlády č. 103/2003 Sb. – podle hlavních půdních jednotek.

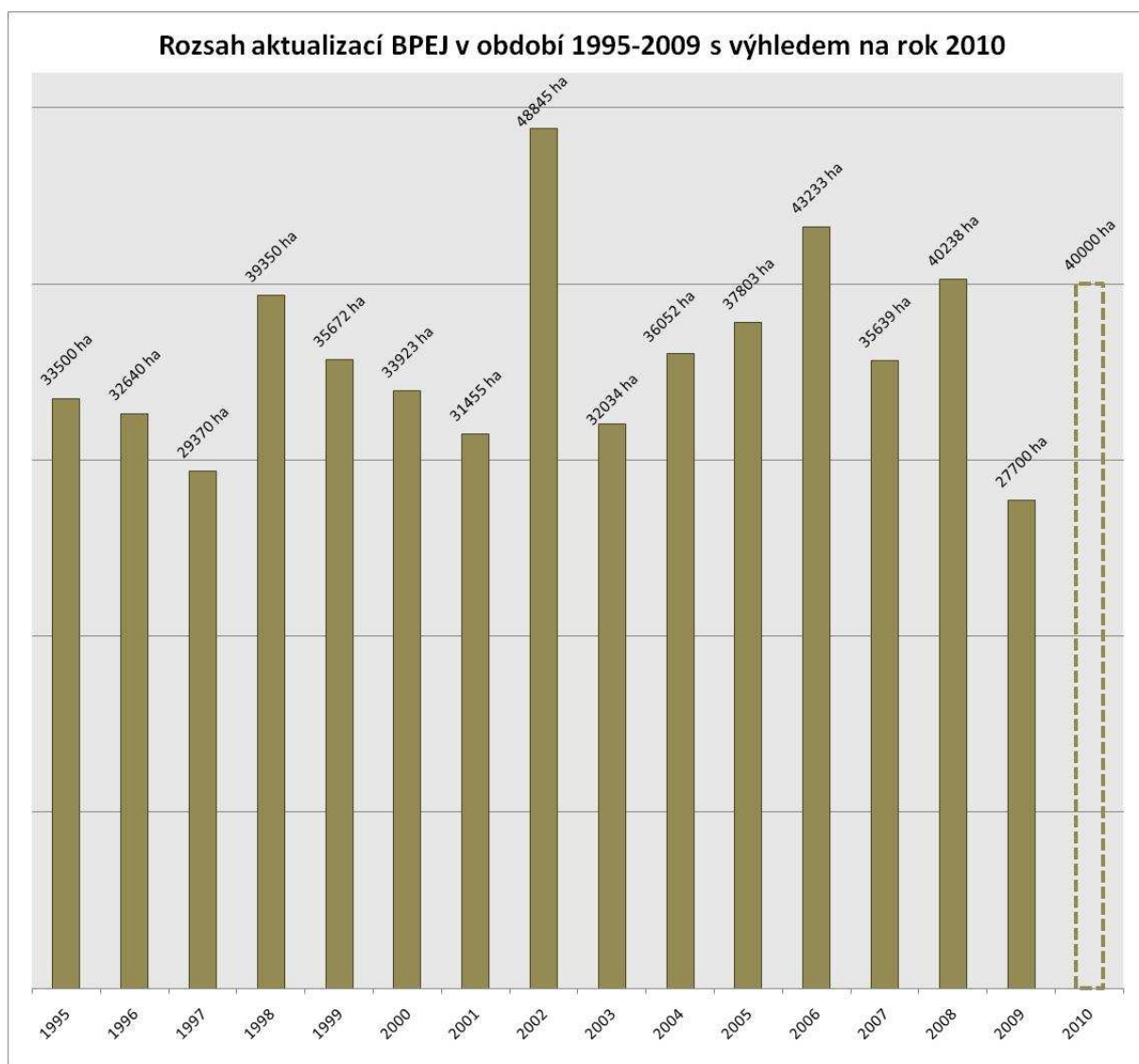
Vliv nebonitovaných půdních bloků na výplatu dotací:

1. Vyhodnocení GAEC

Od roku 2009 SZIF zkoumá při stanovení závažnosti porušení GAEC 4 – rozorání, zda pozemek neobsahoval půdy s vysokou vsakovací schopností. Tyto půdy jsou pak definovány HPJ č. 04, 05, 13, 16, 17, 21, 22, 27, 29-32, 34, 36-38, 40, 42, 55. Pokud půdní blok nemá zanesenou tuto informaci v registru půdy (LPIS), SZIF nemůže tuto informaci zjistit a může být tento půdní blok resp. žadatel zvýhodněn.

2. Sazba AEO

Na základě § 13 odst. 5 NV č. 79/2007 Sb., dochází ke snižování sazeb u opatření AEO – ošetřování travních porostů. Jedním z kritérií pro snížení této sazby je vymezení pozemku dle § 7 odst. 5 věty první NV č. 103/2003 Sb., tedy pokud se jedná o pozemek s vymezenými hlavními půdními jednotkami 65 až 76. Pokud SZIF nemůže zjistit, zda pozemek obsahuje výše uvedené HPJ, může být daný pozemek resp. žadatel zvýhodněn.

Ivan Novotný, Jana Banýrková
Ivan Novotný, Jana Banýrková

Pedologické aktuality

V minulých dvou číslech IL se aktuality neobjevily. Rok 2009 je však tak bohatý na události, že nelze tento jinak pravidelný bod Informačních listů vynechat.

V červnu oslavil VÚMOP Praha 55.výročí svého založení a spojil tuto událost s mezinárodní konferencí ESSC.

MZLU v Brně slaví v tomto roce 90. výročí svého založení pod heslem „Mendelu, škola jako lusk“. Pod názvem Vysoká škola zemědělská byla nyní univerzita založena v roce 1919 prezidentem Masarykem. Univerzita má nyní pět fakult, Školní zemědělský podnik Žabčice a Školní lesní podnik Masarykův les, Křtiny. Všechny složky univerzity připravily v průběhu roku řadu propagačních i vědecko–výchovných akcí.

V závěru loňského roku obhájila svoji habilitační práci v Nitře RNDr. Jaroslava Sobocká, CSc., prezidentka Societas pedologica Slovaca a získala titul doc.

V dubnu 2009 proběhlo na FŽP ČZU v Praze habilitační řízení Ing. Jakuba Štibingera, CSc., při kterém jmenovaný úspěšně obhájil svoji habilitační práci „Úprava vodního režimu krajiny pomocí podzemních, horizontálně uložených drénů“ a získal titul doc.

V květnu 2009 obhájil úspěšně svoji disertační práci s názvem „Vliv geologických charakteristik na tvorbu půd na výsypkách Sokolovské hnědouhelné pánve“ Ing. Jiří Pöpperl a získal titul Ph.D. Školitelem byl prof. Ing. Josef Kozák, DrSc, dr.h.c. a obhajoba se konala na FPPZ ČZU v Praze.

V červnu 2009 obhájil úspěšně na FPPZ ČZU v Praze svoji habilitační práci s názvem „Možnosti regulace výskytu a působení rizikových látek v půdním prostředí“ Ing. Radim Vácha, Ph.D. a získal titul doc.

V říjnu 2009 se na FPPZ ČZU v Praze uskutečnilo profesorské řízení doc. Ing. Jozefa Kobzy, CSc., t.č. vedoucího Regionálního pracoviště VÚPOP v Banské Bystrici. Po svém jmenování prezidentem České republiky bude doc. Kobza jediným řádným profesorem pedologie na Slovensku.

Česká akademie zemědělských věd má nového předsedu, kterým je Mgr. J. Lipavský, CSc.

Novým předsedou Odboru pedologie je doc. Ing. Radim Vácha, CSc.

Novým předsedou ICIDu se stal RNDr. Ing. Jaroslav Rožnovský, CSc.

Vzpomínka na prof. Pelíška

Ústav geologie a pedologie Lesnické a dřevařské fakulty uspořádal 5. listopadu 2009 při příležitosti 100. výročí narození významného pedologa prof. Ing. Josefa Pelíška, DrSc. a 90. výročí založení Vysoké školy zemědělské, nyní MZLU v Brně, odborný seminář pod názvem „Pedologie a 21. století – minulost, současnost a perspektivy pedologických výzkumů“. Po zahájení semináře organizátorem Mgr. Alešem Bajerem, Ph.D. a zdravicí, kterou přednesl proděkan LDF MZLU doc. Dr. Ing. Libor Jankovský, zazněly vzpomínky především přímých pamětníků – spolupracovníků a přátel pana profesora. Jako bývalý odborný asistent a následník připomněl odbornou i lidskou stránku profesora Pelíška prof. Ing. Emil Klimo, DrSc. a také doc. Ing. Blahoslav Grunda, CSc. Dále to byli doc. Ing. Zoltán Bedrna, DrSc. z Bratislavy, prof. RNDr. Rudolf Musil, DrSc. z MU v Brně a další. V rámci odborné části semináře zaznělo deset příspěvků a vystavena byla řada posterů. Veškeré příspěvky budou k dispozici v připravovaném sborníku ze semináře.

Prof. Dr. Ing. Pelíšek, DrSc. se narodil 20. srpna 1909 v Zábludově u Letovic na Moravě. Po studiích na brněnské reálce absolvoval Agronomickou fakultu VŠZ v Brně a v roce 1933 nastoupil jako asistent prof. V. Nováka na Ústavu půdoznalectví a klimatologie téže školy. V roce 1935 získal doktorát technických věd a v roce 1945 se habilitoval. O rok později byl jmenován profesorem geologie a pedologie a byl pověřen vedením vznikající Katedry lesnické pedologie a geologie. Do důchodu odešel v roce 1974.

Za více jak čtyřicetiletého úspěšného pedagogického působení v oborech lesnické pedologie a geologie a také paleopedologie vychoval mnoho odborníků pro lesnickou a zemědělskou praxi a také řadu vědeckých pracovníků působících na školách a ve vědeckých ústavech. Kromě vysokoškolských učebnic vydal také Atlas hlavních půdních typů ČSSR(1961) a další publikace. Jeho rozsáhlá vědeckovýzkumná činnost byla věnována lesnickému půdoznalství, ale také kvartérní geologii a paleopedologii. Výsledky své vědecké práce shrnul do více jak 900 publikací. V letech 1952-1954 zastával na lesnické fakultě funkci proděkana pro vědeckou činnost a v letech 1955-1957 vykonával funkci děkana. Byl také členem Mezinárodní půdoznalecké společnosti, aktivně propagoval svůj obor doma i v zahraničí.

Symposium pořádané k uctění památky prof. Pelíška ukázalo, že mladá generace půdoznalců a geologů nezapomíná na nestora svého oboru a je také zárukou, že obor, pro který žil, se těší oblibě a má své zaujaté pokračovatele.

Čest jeho památce!

V.Hybler

Informační listy č. 32

připravila redakční rada ve složení:
prof. Ing. Alois Prax, CSc. (předseda),
Ing. Karel B. Březina, Ing. Mojmír Soukup, CSc.,
doc. Ing. Eduard Pokorný, Ph.D., Ing. Jiří Váša, DrSc.

Vychází pro vnitřní potřebu členů
Odboru vodního hospodářství a Odboru pedologie ČAZV,
Českého výboru mezinárodní komise pro závlahy a odvodnění
a České pedologické společnosti

Počet výtisků 150; vychází také na www stránkách pedologické společnosti.

Uzávěrka listů 22. 11 .2009

Adresa redakce: VÚMOP, v.v.i., Žabovřeská 250, 156 27 Praha 5-Zbraslav

Aforismy o krizi, vědě a kultuře

Ivan Fontana

Gold za všechny krachy.

Zlatá doba je relativní, ale počítá se jako násobek trojské unce.

Velká krize jde cestou, která je v podniku dobře prošlapána – k pokladně.

Smělost doby: daň z přidané hodnoty.

*Hodláte zachránit matičku Zemi?
Tříd'te odpad v PC.*

Ticho léčí - účty jsou už výmluvné

Také krize má své zlaté dno.

Krizový štáb je zárukou, že se krize prohloubí.

Hodinky s vodotryskem pro hasiče.

Nové koště dobře mete, ale hromádky neuklízí.

Politický trouba předbíhá dobu v zatáčkách.

Vyjde-li pravda najevo, bývá tak odraná, že jí už nikdo nevěří.

Ať hodí kamenem ten, kdo se nesvez autobusem starého režimu?

Když pravda vychází na povrch, práší se až běda.

In vino veritas. V pozdním sběru už mnoho pravdy nezbyvá.

Nebeská brána je ovládána fotobuňkou. Sv. Petr je už jen atraktivní relikvií.

Síla slova nemůže být větší než síla myšlenky.

Bojovníci za svobodu sklapnou kufry, jakmile je vybojují.

Sečna: geometrický objev středověku.

Výška překážek se sčítá. Někomu k rozhledu stačí pohled do propasti.

V zrcadle vody je nebe hlubší a vlny odráží turbulenci vesmíru.

Institut citace je morálním závazkem a přiznáním autora, komu si stoupl na ramena.

Parshalův žlab: koryto, v němž jsou sledovány finanční toky vodního hospodářství.

Cesty k úspěchu jsou v permanentní opravě.

Bouře ve sklenici vody a povodňová situace v místním úřadě.

Vědecká kariéra: vlna pro miláčky Štěstěny.